

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ Γ.Μ. κατά της ΕΛΛΑΔΟΣ

(Προσφυγή υπ' αριθ. 2216/03)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

19 Μαΐου 2005

*Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις οριζόμενες στο άρθρο 44 § 2 της Συμβάσεως προϋποθέσεις.
Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.*

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

Στρασβούργο, 19 Μαΐου 2005

[υπογραφή]

S. QUESADA

Αναπληρωτής Γραμματέας του Τμήματος

Στην υπόθεση Γ.Μ. κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα),

συνεδριάζον σε τμήμα, στη σύνθεση του οποίου μετέχουν οι δικαστές :

Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ, Πρόεδρος,

Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗΣ,

F. TULKENS,

E. STEINER,

K. HAJIYEV,

D. SPIELMANN,

S.E. JEBENS,

και ο S. QUESADA, Αναπληρωτής Γραμματέας του Τμήματος.

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο στις 28 Απριλίου 2005.

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 2216/03) προσφυγής, την οποία κατέθεσαν κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας δύο Έλληνες υπήκοοι, οι Γ.Μ. και Ε.Μ. («οι προσφεύγοντες»), οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 17 Δεκεμβρίου 2002 δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τους Δικηγόρους Αθηνών Μ. Βομβά και Σ. Λάλα. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τον πληρεξούσιό της, Σ. Σπυρόπουλο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και Δ. Καλόγηρο, Δικαστικό Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 11 Μαρτίου 2004, το Δικαστήριο απεφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Δυνάμει του άρθρου 29 § 3 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο απεφάσισε να αποφανθεί επί του παραδεκτού και της ουσίας. *τουλάχιστον*

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ι. ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ

4. Οι προσφεύγοντες γεννήθηκαν ^{αν} το 1942 και 1939 αντιστοίχως και διαμένουν στο Μόναχο.

5. Οι προσφεύγοντες, δύο αδελφοί, είναι ιδιοκτήτες εξ αδιαίρετου ενός οικοπέδου 2 760 τ.μ. κειμένου στο Νέο Ηράκλειο, στην Αθήνα. Τον Μάιο του έτους 1987, τους χορηγήθηκε οικοδομική άδεια η οποία ίσχυε μέχρι τον μήνα Μάιο του έτους 1990.

6. Στις 9 Μαΐου 1989, το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Νέου Ηρακλείου τροποποίησε το ρυμοτομικό σχέδιο της περιοχής προκειμένου να ανεγερθεί δημοτικό θέατρο (απόφαση 126/1989). Παράλληλα, με διαδοχικές αποφάσεις της Νομάρχη Αθηνών, η οικοδομική άδεια η οποία είχε χορηγηθεί στους προσφεύγοντες, ανεστάλη. Στις 23 Οκτωβρίου 1991, ο Νομάρχης Αθηνών επικύρωσε την απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Νέου Ηρακλείου να τροποποιήσει το ρυμοτομικό σχέδιο της περιοχής (απόφαση 26681/Π/937). Εν τούτοις, ουδεμία ενέργεια έλαβε χώρα κατά τα επόμενα έτη.

7. Στις 27 Νοεμβρίου 1994 και 2 Σεπτεμβρίου 1997, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση ακυρώσεως της αρνήσεως του Νομάρχη Αθηνών να άρει το επί του οικοπέδου τους βάρος. Το αίτημά τους απερρίφθη με τις αποφάσεις 2777/1996 και 2419/1999, επειδή το χρονικό διάστημα το οποίο παρήλθε από της αποφάσεως τροποποιήσεως του ρυμοτομικού σχεδίου, δεν ήταν αρκετά μεγάλο για να δικαιολογεί το αίτημά τους. Πράγματι, σύμφωνα με τη νομολογία, απαιτούνται οκτώ έτη αδράνειας πριν από κάθε αίτηση αναθεωρήσεως ενός ρυμοτομικού σχεδίου.

8. Στις 2 Δεκεμβρίου 1997, το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Νέου Ηρακλείου αποφάσισε την απαλλοτρίωση του οικοπέδου προκειμένου να ανεγερθεί επ' αυτού δημοτικό θέατρο (απόφαση 295/1997). Οι προσφεύγοντες προσέφυγαν κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον της αρμόδιας να εξετάζει τη νομιμότητα των αποφάσεων των φορέων της τοπικής αυτοδιοικήσεως επιτροπής, υποστηρίζοντας ειδικότερα ότι η διοίκηση δεν είχε καμία πρόθεση να τους αποζημιώσει. Το αίτημά τους απερρίφθη, επειδή είχε διατεθεί στον προϋπολογισμό του Δήμου μία πίστωση 700 000 000 δραχμών

(2 054 292 ευρώ περίπου) για τις ανάγκες της αποζημιώσεώς τους. Εν τούτοις, το Δημοτικό Συμβούλιο παρέλειψε να προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες ώστε η απαλλοτρίωση να κηρυχθεί νομότυπα, γεγονός το οποίο εμπόδισε τους προσφεύγοντες να προβούν σε ενέργειες προκειμένου να εισπράξουν την εν λόγω αποζημίωση. Το ποσό των 700 000 000 δραχμών κατεβλήθη τελικώς προκειμένου να αποζημιωθούν ιδιοκτήτες άλλων απαλλοτριούμενων οικοπέδων της περιοχής.

9. Στις 12 Νοεμβρίου 1999, οι προσφεύγοντες προσέφυγαν ενώπιον του Υπουργού Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων και του Νομάρχη Αθηνών, ζητώντας την άρση του επί του οικοπέδου τους βάρους. Δεν έλαβαν απάντηση, γεγονός το οποίο ισοδυναμούσε με σιωπηρά άρνηση.

10. Στις 21 Φεβρουαρίου 2000, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών αίτηση ακυρώσεως της σιωπηράς αρνήσεως της διοικήσεως να άρει το επί του οικοπέδου τους βάρος.

11. Στις 27 Ιουνίου 2000, το εφετείο έκανε δεκτό το αίτημα των προσφευγόντων και κάλεσε τη διοίκηση να άρει το επί της ιδιοκτησίας τους βάρος (απόφαση 1621/2000). Ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας Αττικής προέβη στην εκτέλεση της αποφάσεως αυτής μόλις στις 27 Σεπτεμβρίου 2001 (η απόφαση αυτή δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. της 10ης Οκτωβρίου 2001). Οι προσφεύγοντες προέβησαν πάραυτα στις απαιτούμενες ενέργειες για την έκδοση νέας οικοδομικής αδείας. Εν τούτοις, στις 2 Οκτωβρίου 2001, το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Νέου Ηρακλείου απεφάσισε να μη χορηγήσει οικοδομική άδεια στους προσφεύγοντες, επειδή έπρεπε το οικόπεδό τους να παραμείνει ως έχει για την ανέγερση δημοτικού θεάτρου. Στις 27 Νοεμβρίου 2001, το Δημοτικό Συμβούλιο εξέτασε εάν έπρεπε να διατεθεί το οικόπεδο των προσφευγόντων για την ανέγερση κτιρίου για τις ανάγκες των Ολυμπιακών Αγώνων, αλλά δεν έλαβε κάποια σχετική απόφαση.

12. Στη συνέχεια, οι προσφεύγοντες προέβησαν σε πολλές ενέργειες ώστε να τους χορηγηθεί μία οικοδομική άδεια. Μεταξύ άλλων,

προσέφυγαν, στις 18 Απριλίου 2002, ενώπιον του Υπουργού Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων, κατά της αναστολής εκδόσεως οικοδομικής άδειας και οικοδομικών εργασιών επί του οικοπέδου τους. Ο Υπουργός έκανε δεκτό το αίτημά τους στις 11 Ιουλίου 2002.

13. Στις 30 Απριλίου 2002, το Δημοτικό Συμβούλιο του Νέου Ηρακλείου τροποποίησε εκ νέου το ρυμοτομικό σχέδιο της περιοχής προκειμένου να διατεθεί το οικοπέδο των προσφευγόντων για την ανέγερση δημοτικού θεάτρου (απόφαση 205/2002). Οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ανακοπή κατά της αποφάσεως αυτής αλλά το αίτημά τους απερρίφθη. Στη συνέχεια, η απόφαση 205/2002 επικυρώθηκε από τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής και δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. της 26ης Αυγούστου 2002 (απόφαση 3244/2002).

14. Στις 17 Σεπτεμβρίου 2002, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Υπουργού Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων αίτηση ακυρώσεως της προρρηθείσας αποφάσεως. Προς επίρρωση του αιτήματός τους, επικαλούνταν το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1. Στις 14 Νοεμβρίου 2002, ο Υπουργός απέρριψε την αίτηση (απόφαση 21879/2002).

15. Στις 22 Οκτωβρίου 2002, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση ακυρώσεως των αποφάσεων 3244/2002 και 21879/2002.

16. Στις 3 Σεπτεμβρίου 2003, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκανε δεκτή την αίτησή τους. Το ανώτατο δικαστήριο έκρινε ειδικότερα ότι ο Δήμος Νέου Ηρακλείου δεν είχε δυνηθεί να προβεί στη σκοπούμενη απαλλοτρίωση χωρίς ωστόσο να επιτύχει να αποδείξει ότι υπήρχαν σοβαρές αστικές ανάγκες δυνάμενες να αιτιολογούν τη δέσμευση του οικοπέδου των προσφευγόντων κατά τη διάρκεια μιας τόσο μακράς περιόδου (απόφαση 2142/2003).

17. Στις 28 Απριλίου 2004, η πολεοδομία χορήγησε στους προσφεύγοντες οικοδομική άδεια. Ήδη, οι οικοδομικές εργασίες είναι υπό εξέλιξη.

18. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται εξ άλλου ότι στις 31 Μαρτίου 2004 κατέθεσαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών αγωγή αποζημίωσης λόγω της επί μακρόν δεσμεύσεως της ιδιοκτησίας τους, αλλά δεν παρέχουν περαιτέρω στοιχεία επ' αυτού.

II. ΟΙΚΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

19. Έχουν εν προκειμένω εφαρμογή η ακόλουθες διατάξεις του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα :

Άρθρο 104

«Ένεκα πράξεων ή παραλείψεων των οργάνων του δημοσίου αναγομένων σε έννομες σχέσεις του ιδιωτικού δικαίου ή περί της ιδιωτικής αυτού περιουσίας, το δημόσιον ευθύνεται κατά τις επί νομικών προσώπων διατάξεις του Αστικού Κώδικα.»

Άρθρο 105

«Ένεκα παρανόμων πράξεων ή παραλείψεων των οργάνων του δημοσίου κατά την ενάσκηση της σε αυτούς ανατεθειμένης δημοσίας εξουσίας, το δημόσιον ενέχεται εις αποζημίωση, εκτός αν η πράξη ή η παράλειψη εγένετο κατά παράβαση διατάξεως κειμένης χάριν του γενικού συμφέροντος. Μετά του δημοσίου ενέχεται εις ολόκληρο και το υπαίτιο πρόσωπον, επιφυλασσομένων των περί ευθύνης υπουργών ειδικών διατάξεων.»

Άρθρο 106

«Οι διατάξεις των δύο προηγούμενων άρθρων έχουν εφαρμογή και ως προς την ευθύνη των δήμων, κοινοτήτων ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ένεκα πράξεων ή παραλείψεων των εις την υπηρεσία αυτών οργάνων.»

Άρθρο 19 του Νόμου 1868/1989

«1. Η αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων είναι ανεξάρτητο ένδικο μέσο εν σχέσει προς την προσφυγή ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων της ουσίας ή ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και οποιαδήποτε άλλη προσφυγή κατά των πράξεων ή παραλείψεων του Δημοσίου, από τις οποίες απορρέει υποχρέωση αποζημιώσεως (...)»

Το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα θεσπίζει την έννοια της ειδικής επιζήμιας πράξεως δημοσίου δικαίου, δημιουργώντας εξωσυμβατική ευθύνη του Δημοσίου. Η ευθύνη αυτή προκύπτει από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις. Οι σχετικές πράξεις δύνανται να είναι, όχι μόνο δικαστικές πράξεις, αλλά και ουσιαστικές πράξεις της διοικήσεως, συμπεριλαμβανομένων των κατ' αρχή μη εκτελεστών πράξεων (Κυριακόπουλος, *Σχολιασμός του Αστικού Κώδικα*, άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, 23, Φίλιος, *Δίκαιο των Συμβάσεων*, ειδικό μέρος, τόμος 6, αξιόποινη ευθύνη 1977, παρ. 48 Β 112, Ε. Σπηλιωτόπουλος, *Διοικητικό Δίκαιο*, τρίτη έκδοση, παρ. 217, απόφαση 535/1971 του Συμβουλίου της Επικρατείας, *Νομικό Βήμα*, 19ο έτος, σ. 1414, απόφαση 492/1967 του Συμβουλίου της Επικρατείας, *Νομικό Βήμα*, 16ο έτος, σ. 75). Το παραδεκτό της αγωγής επανορθώσεως υπόκειται σε έναν όρο : τον παράνομο χαρακτήρα της πράξεως ή της παραλείψεως.

Κατά τη νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων, η υπέρβαση των ορίων της διακριτικής ευχέρειας της διοικήσεως ή η μη τήρηση των γενικών αρχών της καλής διοικήσεως δύνανται να συνεπάγονται την εξωσυμβατική ευθύνη αυτής (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις 1605/93 και 1427/1998 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, *Διοικητική Δίκη*, σελ. 369 και 1998, σελ. 963). Η εξωσυμβατική ευθύνη της διοικήσεως προκύπτει επίσης στην περίπτωση κατά την οποία νόμιμο επί ιδιοκτησίας βάρος συνίσταται σε ουσιαστική δέσμευση αυτής (Συμβούλιο της Επικρατείας, απόφαση 2801/1991, ολομέλεια, *Νομικό Βήμα* 1992, σελ. 1091).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΟ

Ι. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

20. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι λόγω της παραλείψεως των αρμοδίων αρχών να συμμορφωθούν επί μακρό χρονικό διάστημα στην απόφαση 1621/2000 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, παραβιάσθηκε το δικαίωμά τους σε πραγματική και αποτελεσματική δικαστική προστασία προκειμένου περί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων τους αστικής φύσεως. Επικαλούνται το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει τα εξής σχετικά :

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί δίκαια (...) από (...) δικαστήριο, το οποίο (...) θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...).»

21. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η διοίκηση συμμορφώθηκε πλήρως προς την απόφαση 1621/2000 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, όπως αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι ήδη οι προσφεύγοντες προβαίνουν στην ανέγερση ακινήτου επί του επιδίκου οικοπέδου.

A. Επί του παραδεκτού

22. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αίτηση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη κατά την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Συμβάσεως. Το Δικαστήριο επισημαίνει, περαιτέρω, ότι η εν λόγω αίτηση δεν προσκρούει σε κάποιον άλλο λόγο απαραδέκτου.

B. Επί της ουσίας

23. Το Δικαστήριο υπομινμήσει ότι το δικαίωμα προσβάσεως σε δικαστήριο, το οποίο εγγυάται το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, θα καθίστατο κενό περιεχομένου εάν η εσωτερική έννομη τάξη ενός Συμβαλλομένου Κράτους επέτρεπε να παραμένει αναποτελεσματική σε βάρος ενός διαδίκου μία οριστική και υποχρεωτική δικαστική απόφαση. Η εκτέλεση αποφάσεως οποιουδήποτε δικαστηρίου, πρέπει να θεωρείται ότι αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της «δίκης» κατά την έννοια του άρθρου 6. Το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει ότι η πραγματική και αποτελεσματική προστασία του υποκειμένου στη δικαιοδοσία των δικαστηρίων και η αποκατάσταση της νομιμότητας συνεπάγονται την υποχρέωση για τη διοίκηση να συμμορφώνεται προς απόφαση η οποία δημοσιεύεται από το αρμόδιο ανώτατο διοικητικό δικαστήριο του Κράτους (βλ. *Hornsby κατά της Ελλάδος*, απόφαση από 19 Μαρτίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-II, σελ. 510-511, § 40 και επόμενες).

24. Στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η διοίκηση καθυστέρησε σημαντικά να συμμορφωθεί όντως προς τη δικαστική απόφαση επί της οποίας στηρίζονταν οι προσφεύγοντες για να προβάλουν τα δικαιώματά τους. Πράγματι, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι ενώ ακόμα και το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών είχε καλέσει τη διοίκηση να άρει το επί του οικοπέδου των προσφευγόντων βάρος ήδη από τις 27 Ιουνίου 2000, η

σχετική διοικητική απόφαση εξεδόθη μόλις στις 27 Σεπτεμβρίου 2001 και δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. στις 10 Οκτωβρίου 2001. Περαιτέρω, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, παρά αυτή την τελευταία απόφαση, η διοίκηση συνέχισε να θεωρεί το εν λόγω οικοπέδο ως μελλοντικό τόπο ανεγέρσεως δημοτικού θεάτρου, μέχρι την ημέρα που το βάρυνε με νέο βάρος, δυνάμει της αποφάσεως 3244/2002 από 26 Αυγούστου 2002. Χρειάστηκε μάλιστα να απευθυνθούν οι προσφεύγοντες εκ νέου προς τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια προκειμένου να επιτύχουν οριστικά την αποδέσμευση του οικοπέδου τους.

25. Εν όψει των ως άνω σκέψεων, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι εθνικές αρχές παρέλειψαν να συμμορφωθούν πραγματικά και εντός ευλόγου χρόνου προς την απόφαση 1621/2000 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, καθιστώντας έτσι το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως κενό περιεχομένου (Κατσαρός κατά της Ελλάδος, n° 51473/99, §§ 34-35, 6 Ιουνίου 2002).

Υπήρξε, επομένως, παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1

26. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται επίσης ότι η απόφαση 3244/2002 του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής, με την οποία επεβλήθη νέο βάρος επί του οικοπέδου τους, παρά την απόφαση 1621/2000 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών που είχε διατάξει την αποδέσμευση της ιδιοκτησίας τους, έθιξε το δικαίωμά τους στον σεβασμό της περιουσίας τους, το οποίο εγγυάται το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1. Η διάταξη αυτή έχει ως εξής :

«Παν φυσικό ή νομικό πρόσωπο δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθεί της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπόμενους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους.

Οι προαναφερόμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέσει σε ισχύ νόμους τους οποίους ήθελε κρίνει αναγκαίους προς ρύθμιση της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιο συμφέρον ή προς εξασφάλιση της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.»

Επί του παραδεκτού

27. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται, κατ' αρχήν, ότι η αιτίαση αυτή είναι απαράδεκτη λόγω μη εξαντλήσεως των εσωτερικών ενδίκων μέσων. Προβάλλει δε ότι οι προσφεύγοντες θα μπορούσαν να εισάγουν αγωγή αποζημιώσεως κατά του Δημοσίου βάσει του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα. Αυτού του είδους η αγωγή θα τους είχε επιτρέψει να εισπράξουν πλήρη αποζημίωση για την υλική ζημία και την ηθική βλάβη την οποία υπέστησαν λόγω της δήθεν πέραν του ευλόγου χρόνου δεσμεύσεως της ιδιοκτησίας τους.

28. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι έχουν ήδη καταθέσει την αγωγή την οποία προτείνει η Κυβέρνηση, αλλά ότι ούτως ή άλλως η διαδικασία αυτή δεν θα μπορέσει να επανορθώσει πλήρως την επίδικη κατάσταση, λαμβανομένου υπ' όψη κυρίως του γεγονότος ότι μέρος των αξιώσεών τους έναντι του Δημοσίου κινδυνεύουν να παραγραφούν λόγω παρελεύσεως πενταετίας.

29. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο κανόνας της εξαντλήσεως των εσωτερικών ενδίκων μέσων, όπως διατυπώνεται στο άρθρο 35 § 1 της Συμβάσεως, βασίζεται στο γεγονός ότι πριν προσφύγει ενώπιον διεθνούς δικαστηρίου, ο προσφεύγων οφείλει να έχει παράσχει στο υπαίτιο Κράτος τη δυνατότητα να άρει τις καταγγελλόμενες παραβιάσεις με εσωτερικά μέσα, κάνοντας χρήση των δικαστικών μέσων και βοηθημάτων που προσφέρει η εθνική νομοθεσία, εφόσον αποδεικνύονται αποτελεσματικά και επαρκή (βλ., μεταξύ άλλων, *Fressoz και Roire κατά της Γαλλίας* [GC], n° 29183/95, § 37,

CEDH 1999-I). Πράγματι, το άρθρο 35 § 1 της Συμβάσεως ορίζει μόνο την εξάντληση των ενδίκων μέσων τα οποία αφορούν τις επίμαχες παραβιάσεις και είναι συγχρόνως διαθέσιμα και πλήρη. Πρέπει να υφίστανται σε επαρκή βαθμό βεβαιότητας όχι μόνο στη θεωρία αλλά και στην πράξη, άλλως στερούνται της επιθυμητής αποτελεσματικότητας και προσβασιμότητας. Αρμόζει δε το διάδικο Κράτος να αποδεικνύει ότι συντρέχουν οι απαιτήσεις αυτές (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Dalia κατά της Γαλλίας*, απόφαση από 19 Φεβρουαρίου 1998, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-I, σελ. 87, § 38).

30. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο είναι της γνώμης ότι πρέπει οι προσφεύγοντες να συνεχίσουν ενώπιον των αρμοδίων εσωτερικών δικαστηρίων την αγωγή αποζημιώσεως την οποία κατέθεσαν βάσει του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, με σκοπό την καταβολή αποζημιώσεως για την επί μακρόν δέσμευση της ιδιοκτησίας τους. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, κατά την πάγια νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων, μία αγωγή αποζημιώσεως η οποία βασίζεται στην προρρηθείσα διάταξη, γίνεται δεκτή όταν η επιζήμια πράξη ή παράλειψη οφείλεται σε υπέρβαση των ορίων της διακριτικής ευχέρειας της διοικήσεως ή σε μη τήρηση της γενικής αρχής της καλής διοικήσεως. Επίσης, η εσωτερική νομολογία δέχεται ρητώς ότι, στην περίπτωση κατά την οποία ένα νομίμως επιβληθέν επί ιδιοκτησίας βάρος αποδεικνύεται στην ουσία δέσμευση αυτής, γεννάται υποχρέωση αποζημιώσεως σε βάρος της διοικήσεως. Εν όψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο θεωρεί ότι το εν λόγω ένδικο μέσο είναι, στην προκειμένη περίπτωση, ένα ένδικο μέσο διαθέσιμο και πλήρες κατά την έννοια του άρθρου 35 § 1 της Συμβάσεως (βλ., *Δακτυλίδη κατά της Ελλάδος* (déc.), n° 52903/99, 28 Φεβρουαρίου 2002, *Ρουσσάκης κ.λ.π. κατά της Ελλάδος* (déc.), n° 15945/02, 8 Ιανουαρίου 2004, *Αμαλία Α.Ε. και Κουλουβάτος Α.Ε. κατά της Ελλάδος* (déc.), n° 20363/02, 28 Οκτωβρίου 2004).

31. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει οι προσφεύγοντες κατ' αρχάς να αναμείνουν την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποζημιώσεως την οποία ήγειραν ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων και να παράσχουν έτσι στις εθνικές αρχές τη δυνατότητα να επανορθώσουν την επίδικη κατάσταση.

32. Επομένως, η αιτίαση αυτή είναι πρώιμη και πρέπει να απορριφθεί, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 1 και 3 της Συμβάσεως.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

33. Το άρθρο 41 της Συμβάσεως ορίζει ότι:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Συμβάσεως ή των Πρωτοκόλλων αυτής, και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει ειμή την ατελή επανόρθωση των συνεπειών της παραβιάσεως αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εν ανάγκη, στο αδικηθέν μέρος δικαία ικανοποίηση.»

34. Οι προσφεύγοντες δεν υπέβαλαν αίτημα περί δικαίας ικανοποιήσεως. Ισχυρίζονται ότι επειδή είναι δυνατό να λάβουν αποζημίωση από τις διοικητικές αρχές, προτιμούν κατ' αρχάς να αναμείνουν την έκβαση της διαδικασίας αποζημιώσεως την οποία έχουν εγείρει.

35. Επομένως, το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν συντρέχει λόγος επιδικάσεως χρηματικού ποσού για τον λόγο αυτό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΩΣ,

1. *Κάνει δεκτή* την προσφυγή ως προς την αιτίαση η οποία συνδέεται με την άρνηση της διοικήσεως να συμμορφωθεί προς την απόφαση 1621/2000 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, την απορρίπτει δε κατά τα λοιπά.

2. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

Συντάχθηκε στη Γαλλική γλώσσα, εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 19 Μαΐου 2005 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

[υπογραφή]

/ Santiago QUESADA /

Αναπληρωτής Γραμματέας

[υπογραφή]

/ Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ /

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Αθήνα, 24-06-2005

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

Μαρία Π. Παπαδοπούλου

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ